

KÖZÉRDÉK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hova
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál László könyvkereskedése
hova
az előfizetések és hirdetések
bermentesen küldendők.

Kéziratok nem adának vissza.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorot, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Az ev. ref. theologiai akadémiáról.

(B.) Lapunk mult számában jeleztük egy budapesti lap cikkét a Bethlen-főtanoda ev. ref. theologiai akadémiájának Kolozsvárra tervezett átviteléről s röviden kimutattuk némely tévedését. Az átvitel híre azonban erősen tartja magát; az áramlat, mely a hetvenes évek közepén néhány szavazattal bukott meg e kérdésben, — most a főhatalommal kezében valószínűleg eljöttnek találja az időt, hogy ez ügyet ismét felszínre hozza.

Természetesen nem hiányoznak a tetszetős indokok s bizonyára, ha minden várakozás ellenére nem lesz elérve e kérdésben a közönyösség az a foka, mely most annyira jellegzi közéletünket s melynek nyilvánulása legszembetűnőbb volt akkor, midőn az egyes egyházközsegek kétségtelen magántulajdonát képező, központilag kezelt tőkék konversioja oly módon történt meg, hogy az őket illető jövedelem többletet nem az érdekelt egyházközsegek élvezik, hanem megkérdésük nélkül más — különben szép — czélokra lett fordítva, — mondjuk: ha a várakozás ellenére Enyed s illetoleg a theologiai akadémiának itt hagyása mellett nagyobb mérvű pártolás fogna nyilvánulni, — hiszszük, meg vagyunk győződve, hogy a nyomatékos befolyás rajta lesz, hogy lehetőleg elnémissa, vagy legalább is kellően preparálja az ellenvéleményt és igekezni fog redukálni a pártolók számát.

Még vannak, a kik hiszik, hogy a pénzügyi akadályok meggátolják e terv kivitelét. — Igaz, az átvitel esetében kell megfelelő épület, hol a theologiai ifjuság elhelyezést és tantermekeket nyerjen. Nincs. — Kell felszerelés, könyvtár. Nincs. — A tanároknak tisztességes fizetés kell. Nincs. — És viszont: az enyedi kollégium nagy és díszes épületet emelt, — ritka berendezésű theologiai könyvtárt gyűjtött össze, — gondoskodva van elhelyezésről s a szegényebb tanulók megfelelő ellátásáról. Hiszen ez mind igaz lehet: de hát még egy conversio (?), — a Bethlen-főtanoda alapjainak más helyen való felhasználása s ezek mellett annak

a csodálatos hangzása reménynek kifejtése, hogy e „szűkkörű, provinciális város“ helyett mily tágas látókört, mily széles hatású miveltséget adhat Kolozsvár, az egyetemi város fiatal papnövevényeinknek, — nemde elenyésztheti e nehézségeket!?

Mi ugyan azt véljük, hogy oly intézményeket, melyek az alapító akarata s a kegyes hagyományozók kívánata szerint bizonyos helyhez kötve fejlődésnek, virágzásnak indultak, nemcsak kegyeletlen, hanem káros hatása lenne bolygatni.

Ugy véljük, hogy az ily intézményeket, melyeknek gyökere mélyen benyul az egyháznak nemcsak évszázadokra terjedő életébe, — hanem bizonyos nemzetiségi, mivelődségi, hazafias társadalmi s így némileg magyar politikai missiot is teljesít, — ugyan ott kell fejleszteni, tökéletesíteni s alkalmasabbá tenni nemes feladataira, — nemcsak azért, mert sokkal csekélyebb anyagi áldozattal több sikert lehet elérni, — hanem azért is, hogy az egyház hívei között az erőszakos változtatások által mindig előidézett s hosszú időn keresztül élesen fennálló keserűség, szakadás ne forduljon elő.

A nagyenyedi ev. ref. theologianak elvitele azonban nemcsak protestáns egyházi kérdés. — Közvetve a magyar közéletet is érdekli ez, — érdekel minden jóra való magyar embert, vallás-különbőség nélkül. Hogy első sorban Nagyenyed városát és Alsófehérmegyét érdekli: azt ne tessék „provinciális kenyérkérdésnek, vidéki szűklátókörnek“ s nem tudom még minek tulajdonítani.

E város, e megye, e kollégium együtt voltak párszáz éven át s ez együttlét nem vált sem az erdélyrészi protestáns egyháznak, sem az erdélyrészi magyarságnak hátrányára, hanem 1848 előtt ugy, mint 1848 után épen abban tűnt ki, hogy a provinciális, szűkkörű tekintetek ellenében a közszabadságnak, a nemes, fennkölt közszellemnek igekezett szolgálatokat tenni.

Valóban sajtáságos lenne, ha annak, a mit az ellenség, a roszindulat nem birt elenyészteni:

önmagunk igekezünk fokozatos pusztulását elősegíteni.

Reméljük, hogy az illető körökben alaposabb megfontolás alá veszik e kérdést s jobb meggyőződésre, kedvezőbb megoldásra jönnek. Reméljük, hogy azok, kiknek első sorban felelőiek kell: a Bethlen-főtanoda kitünő előjárósága s kiváló tanári kara védeni fogja a fejedelmi hagyományt.

Abban pedig teljesen bizunk, hogy e védelem nemcsak Alsófehérmegye s közvetlenül Nagyenyed magyarságának, hanem az erdélyi részek mindazon fiainak erkölcsi támogatását is megnyeri, kik a szellemi haladást a mult traditioinak, hagyományainak védelmével nemcsak össze tudják egyeztetni, hanem érdeme szerint tiszteltetni is.

1887. iskolai évet bezáró beszéd.

Tartotta: MAKKAI DOMOKOS rector-professor.
(Folytatás és vége.)

Meg kell még itt emlékezni két nevezetes, nagy-mérvű alumniumról.

Egyik a czipó, melyre átlag évenként 4500 frtot ad ki a koll. pénztára. Ez megfelel 75000 forint tőke 6%-os kamatainak. Ez az alumnium kétség kívül fejedelmi intézkedésen alapul, de ilyen nagy kiadással a fejedelem soha sem terhelte meg donatioit. — Mutatja a következő hiteles okirat:

In nomine sacro sanctae trinitatis, anno 1671, die 28 octobris ordinantia facta, in Collegio N.-Enyedensi, per Curatores ejusdem Collegii domini professoribus.

„Az alumnusok és expectansok egy szóval minden praebendások számát is szükség a szűkítőhöz képest szabniuk. Azért a 20 alumnusok mellé napjában két-két czipót vívó praebendások akár expectansok, akár neutralisták legyenek azok, de 35 személynél több ne legyen, ugy hogy a 20 alumnusra czipó 80; és a 35 expectansra czipó 70, mely 3 véka lisztből kitelik in summa Liba (= czipó) 150 napjában menjen ki. Ezenkívül az szám-tartó többet ne adjon, mert ratiojában nem acceptáltatik.

Az alumnusok közé is, lelkek és becsületek kötelessége alatt olyakat tegyenek be professor uraim 1) az kik az szent ministeriumra való igekezettek nemcsak szóval, hanem jó magokviselésével is mutatják, vagy különben scholai állapotra praeparálják magokat s bene moratus jó indultu

TÁRCZA.

Az igaz ember áldott.

— Elbeszélés. —

Irta: Elek László.

Csiszér Ferencz odatámaszkodva a borvizes szekér felhőzéhez, jó vasárnap reggel, levett kalappal nézi, hogy annak a ragyogó, fényes, nagy palotának, a kollégiumnak, keleti részéből, a ezimeres kapu alól mikép mennek templomba a kollégisták. Elöl jön egy feketébe öltözött deák, háromszegletű botjával, utánna az első elemistáktól fel egészen a palástos nagytisztelőt, tudós professor urakig egy olyan sor, minőt a mellette álló Német János csak egyszer látott még életében. Bámul is szörnyen ezen a látványon. De még jobban azon, hogy ezek most is akkorák, mint voltak ezelőtt tizesztendővel, mikor ő egyszerre kétszáz üveg borvizet adott el a köbélkúti zsidónak.

A Csiszér Ferencz agyában pedig ez a látvány iratos multját idézi fel annak a ragyogó időnek, mikor még ő is kollégista volt, mikor még ő tarka fátyolán a jövőnek nézte a világot. Hej, ha az a büszke, gögőző Csiszér Adorján nem vette volna ki innen. Most ott lenne a sorban, ott hátul az atillás szakállas theologusok között. Ni, lám Pókai Antal keztyüt visel, pálczát hord a kezében, pedig az még szegényebb volt, mint ő. Neki nem parancsolt soha a pápa (a szolgafőnök). ő nem tisztogatta a curiát (kollégium udvara). ő nem vigyázott soha éjjel a sorokon s mégis úgy érzi most, hogy el kell süllyednie szegényében. Ott van Pókai mellett Kákosi is. Az is osztálytársa

volt. Mekkora ur lett az is, talán meg sem ismernék abba az aba-posztó harisnyában, segesvári kalapban. Minek is ismernék meg? Jobb, ha nem tudják meg soha, hogy mi lett belőle. Télen borviz áruló, kora tavasztól késő őszig a nagybátyja pakulárja (juhász). Felteszi kalapját, behuzza jó mélyen a szemébe s ugy nógatja Német Jánost.

— Jöjjön kend már! Látott még kend deákvásárt.

— Láttam biz' én, öcsém. Mégis szép az a tudomány. Nem láttad a sorban, a Vajda Jancsi fiaeskáját, ugy néz ki, mintha csak valóságos urf lenne. Azt is mondta Jancsi, hogyha mindenét reá költi is, urat csinál belőle. Hej, Ferencz, milyen pap lett volna belőled is, ha ki nem vesz innen Adorján bátyád.

Csordultig volt a Csiszér Ferencz szive-lelke. a Német János beszédétől épen kiesordult. Reszkető, mély hangjával, mi közben letörülte könyeit csak annyit tudott mondani:

— Jobban van ez így. Nógassa kend azt a csást, mert messze van még ide Fehérvár.

II.

Már nem tudom tisztán, hogy hétfőn, vagy kedden reggel történt, de arra megmerek esküdni, hogy olyan nem történt Erdősön jó husz esztendeje. Nemcsak én bámultam azon, hanem Almási Áron tiszteletes ur is. Az öreg Csiszér Adorján templomban volt. Azt sem tudta a pap, hogy melyik könyörgést mondja el, mert ugy érezte, hogy ennek az embernek jó volna megmosdatni a kopasz fejét. Talán egy bűnbánatit? Nem. Hátha megharagszik érte. Eszébe jutott a tiszteletesnek, hogy a parochia falai dülő állapotban vannak, a tető be van szakadva, a pádimen-

tumnak hire sincs már, se csürnek, se pajtának. Fordított a könyvön s kikereste a feddhetetlen kegyesek, adakozók imádságát.

A napsugár ott játszadozott a lelkész feje fölött, a mint kora reggel örömmel hirdető, hogy isten az, ki adja a zöld vetéseket, viruló fák enyhe árnyékát, az életet, a halált, a mindent.

Még a templom boltzata is sirt örömben, csak Csiszér Adorján nem érzett semmit. Pedig még a rector is érezte a mai nap különös voltát, kikereste a dicséretök közül azt, a mi épen talált a jelen alkalomra.

„Mit használ kereszténységem,
Ha nem a szerint élek,
Ha nincs igaz kegyességem,
És vétkezni nem félek,
Ha az úrnak ösvényét,
Tudván, rontom törvényét,
S azt, a ki meghalt érettem,
Csak szám áldja s nem öltem?“

Csiszér Adorján igazított egyet a szokmányán s csak félszemmel mert felnézni a karba, gondolván magában: megállj csak, hát én vétkezni nem félek, hát nem elég keresztényileg élek? Meglátom, hogyha nem adom meg a kepőd, miből élsz te is keresztényileg?

A templom előtt bevárt a lelkész. Módosan köszöntötte oda a jöreggelt. De a kezét nem vette volna ki a világrt a zsebéből, nehogy a pappal kezét kelljen fognia.

— Hát aztán, tiszteletes uram, hogy leszünk a kurrátor-választással? Még nem találta meg az ekklezsia a

prolt szerek minden
reszkedőnél Budapest
Nagyenyed Varró
nél és Cirner J. J.
esak dr. Popp-féle
szat és hamisítvány

Ség:
DY
K BERTALAN
JÁNOS.

gi kölcsönt

gok conversio-
armily összegig
esre is, 10 kros
t, felvilágosítást
N A. SAMU.

mény.

évi LX. t.-cz. 102. §-a
balasszályi kir. járásbíró-
el István javára Fogarasy
szeptember 1-8-ó napjától
24 frt 40 kr perköltség
hajtás alkalmával bíróság
titura házi butor, 1 poli-
6 fali kép 1 kis fali tükör
ha edények és eszközök
egybuza, 4 véka paszuj,
darab vegyes majorság,
fehér szőrű tehén, 1 jó
nyilvános árverés utján

asbírosági 765—1888. sz.
en, vagyis Túrben alperes
lius hó 16-ik napjának
hhoz a venni szándékozik
hogy az érintett ingó-
107. §-a értelmében a
fogják.

az 1881. évi LX. t. cz.
lesz kifizetendő. Végül
ingóságok vételéről a
éshez tartanak jogot, a
szólított volna és ez a
elsőbbségi bejelentéseiket
k vagy irásban beadni,

nek a bíróság tábláján

s hó 28. napján.

szálfalván.

gy, kir. bír. végrehajtó.

tisztelt közönség-
1000 drb igen jó
dó, darabja 25—30
becses figyelmét
Zeyk Dániel ur által
hívni, mely minden
mul. Nálam mindig
an és kisebb meny-
tött nyári évadra
im, melyeket jótállás
ak találtat, minden
em. Ezen kaszák a
big elkelték. Eddigi
ért hálás köszönetet
s fenntartani, teljes

RITSÁNY LAJOS.

rdetmény.

sbíroság, mint telekkönyvi

hogy

rai lakos végrehajtató 21

lttségkövetelésének kielégí-

vedő Marián Juonnak a

önyvben a+ 1-2. 4-7.

szám alatt foglalt fekvők

sz. 1909. hrszám alatti feka-

ra bekebelezett életfogytig-

rhelvé 630 ft megállapított

ég előjárósági helyiségében

d. e. 10 órákor tartandó

áron alól is eladatnak.

teletek a kiküldési ár 10

ig az 1881. évi LX. t.-cz.

mal számított oradékképes-

ében a kiküldött kezéhez

sárló az árverés jogerőre

ben 30 és 60 nap alatt

vezett kir. adó, mint letéti

megállapított feltételei alól-

a hivatalos órák alatt és

ál megtekinthetők.

telekkönyvi hatóságától.

április 17-én.

Szentpáli Károly,

kir. aljbíró.

ifjak. 2) Az kik oly szegények, hogy magok táplálására elégtelenek; azért az kiknek szülei gazdagok, vagy az kiknek más uton táplálásra való mediumok suppletának az alumnatió méltán amovealtának. 3) Az kik sok időket minden tudománybeli épület nélkül töltének az collegiumban s láttanak az ételért inkább, mint az tanuláért lakni az scholában, azok is nem méltók az slumniára. In genere penig az syntactica Classison alól valók, sem alumnusok, sem expectansok közé be ne vátessenek. Sőt ha kik az syntactica Classison alól való Classisokból az praebendasok között volnának is, ha az jövendő examenen előbb menésre nem készítik magokat, privaltassanak az alumnatiót.*)

1671-ben igen jól tudták a curatorok, hogy mire kötelezi a koll. előjárót a fejedelem alapítványa; hogy egyedül a szükség, a koll. igazi célja és a s z ü k i d ő határoz a segély mennyisége iránt. Töves tehát az a nézet, hogy léteznék olyan fejedelmi végrendelet, mely a zipó és egyéb segély mennyiségéről intézkednék.

Szerencsére az idő nem olyan „szük” még, hogy nagy megszorítást kellene tennünk a fejedelmi kegyetek kiosztásában, de a koll. igazi célja kockázatásáig senkinek sem szabad menni a segélyek osztogatásában.

A másik alumniumot Enyed város nehány nemeslelkű polgára alapította és tartja fenn. 16 tanulót lát el már évek óta a város polgársága napi ebéddel, évenként 8 hónapon át. Ez legalább évi 500 frt segélyt képvisel, csaknem fejedelmi alapítvány, mely a nevelés ügyének megbecsülhetetlen szolgálatot tesz.

2. 18 alapító 34831 frt 75 kr tőkével a nevelés és oktatás tökélyesítését ösztöndíjakkal, jutalmakkal óhajtottá előmozdítani. Természetesen az idő szelleme és szükségé szerint nemzete, felekezete, osztálya, szülőhelye és családja tagjaiban akarta a célt megvalósítani. — Alapítók a következők:

	év	összeg
1. Prof. Körösi György	1780.	175 frt — kr.
2. Bodola István	1851.	2100 „ — „
3. Gr. Teleki Samu	— 16.	2013 „ 50 „
4. Prof. Benke István	— 17.	350 „ — „
5. Prof. Kovács József	1795.	5843 „ 25 „
6. Br. Bánffy Ferencz	1826.	210 „ — „
7. Gr. Bethlen Rózália	— 21.	350 „ — „
8. Gr. Bethlen Ferencz	— 22.	350 „ — „
9. Veress Bálintné	— 14.	350 „ — „
10. Sárpatakiak	— 67.	10000 „ — „
11. Szotyori Jozsef	— 25.	3250 „ — „
12. Benkő Lajos	— 71.	100 „ — „
13. Br. Jósinezy József	— 49.	1323 „ — „
14. Reményi Ede	— 67.	200 „ — „
15. Br. Naláczy József	— 18.	1050 „ — „
16. Gr. Teleki Anna	— 29.	420 „ — „
17. Gr. Bethlen Ádám	1776.	44 „ 20 „
18. Gr. Teleki Sámuel	1882.	705 „ 60 „

Összesen . . . 34831 frt 75 kr.

E század elején felmerül azon óhajlás, hogy a tanuló ifjuság a rajzban tökélyesítse magát. A tanár és a tanuló számára jutalomról két alapítvány gondoskodik.

A zene és ének mívelése három alapítónak fekszik a szívében. Egyik: Vajna Dániel így szól 1839-ben kelt végrendeletében: „Hogy az erkölcsöket szelidítő és hasznos gyönyörűségekre szolgáló muzsikai

*) Eredetije a gróf Teleki család közös levéltárában Marosvásárhelytől 7587. levéltári szám alatt.

koronáját? Hát csakugyan a mi fejünknek koronája volt Csombor András komám? Ejh, pedig tömlöczben is volt. Én is tudom, más is tudja. Nő, nő, nem akarom én gyalázni szegény komám, a haló porában, az isten nyugtassa meg; csak a mondó vagyok, hogy olyan embert kell választani, a ki igazán koronája legyen a mi fejünknek. Beszélünk még erről.

— Kapunk valakit, ha az isten megsegít, Csiszér uram. Látja az öcsese is jó volna. Irástudó ember, kollé giumban tanult. Aztán ifjú ember kell, mert sok dolga van az ekklezsiának.

— Hm! Én azt hiszem, hogy inkább öregot kell választani, kinek tekintélye legyen. Nő, majd meglátjuk, — s azzal kiment a cizteremből.

Almási Áron hosszasan nézett utána. Ime a gőgös, gazdag Csiszér Adorján öreg korára tért istenhez. Bezzeg eddigelé nem volt emberi hatalom, hogy a templomba vigye s mikor a képét, rovatalt kérték tőle is, mindig duzzogott, veszekedett az egyházakkal. Az unokaöcsését, egyetlen rokonát, kivette az iskolából, hogy ne legyen belőle kaputos ur, mert azok eszik meg a parasztnak zsirját. De most vajjon mi történhetett vele? Kurátor akar lenni? Hiszen jól tudja, hogy ez évben fel kell építeni a parochiát, csúrt, istállót. A rovatalban a kuratornak kell jó példával előjárni. Csiszér Adorján járjon elől az adakozásban? Az a Csiszér Adorján, ki soha senkinek nem adott még egy jó szót soha? De hátha? Isten most is teszen csodát. Mekkora az isten hatalma . . .

(Folytatása következik.)

esméretek a N.-Enyedi collegium ifjai között annál inkább terjesztessenek: egy muzsika mester tartassék. A tanulók számára tett alapítvány jövedelmének fele annak adassék, a ki az instrumentalis muzsikában legjobb, fele annak, a ki a vokalis muzsikában legjobb.“

Gróf Bethlen Rózália 1821-ben zene eszközök beszerzésére és a bandae praeezes jutalmazására tesz alapítványt. Sajnos, hogy e két alapítvány az alapítók hibáján kívül elveszett. Reményi Ede a zene és ének elmélet mívelőinek tűz ki jutalmat 1867-ben. — Egy alapító a szépirásra is tűz ki jutalmat.

Két alapítvány a zsidó és a görög nyelvekben legjobb előmenetelt tanusító növendékek számára rendel jutalmat.

Midőn főiskolánkban a jogi tanfolyam megnyílt: a jogi tudományok mívelésére is alapított pályadíj. Gr Teleki Anna alapította.

Két alapítvány arról gondoskodik, hogy külföldi egyetemekre menő theologus tanulók tovább tökélyesbítsék magokat e szakban; két alapítvány pedig pályadíj szolgálat theol. tárgy értekezésekre.

A Sárpataki testvérek és részben Dr. Szotyori József alapítványai főiskolánkban végzett, orvosi pályára készülő növendékek számára tétettek. — A Sárpatakiak alapítványán már 3 enyedi születésű ifjú képezte ki magát derék emberré és kitűnő orvosá. A 4-ik szintén enyedi születésű most teszi a vizsgákat. A Sárpatakiak alapítványa áldást áraszt Enyed városára, a társadalomra és fényt a főiskolára. — A Szotyori alapítvány kisebb mérvű segélyben részesíti ugyan a tanulókat, de már ez is főiskolánk 3 növendékét segítette a tudori oklevél elnyerésére.

Orvosi ösztöndíjakról szólva: önként jut eszembe, hogy a főiskola egészségügyét is szívére vette két alapító. N.-enyedi Veress Bálintné telket és házat hagyott e célra; Vajna Dániel pedig pénzt rendelt ennek fenntartására.

Végre két alapító a gimnáziumban 5 jó tanuló számára alapít ösztöndíjakat.

3. Még egy alapítványról kell megemlékezem ez alkalommal: a főiskola tanárainak alapítványáról. Nincs miért elhallgatni: magunknak alapítottuk.

Mikor Vajna Dániel 1839-ben kelt végrendeletében mindenről megemlékezett, a mi szívéhez közel állott, így rekeszti be végrendeletét:

„Megnevezett ezélokra szükséges tőkék kiszakítása után a megmaradt pénz tőkéje kamatozzon az özvegy professornék számára egy özvegyi cassába, melybe minden évben okvetetlen egy bizonyos özvegy betétessék“. Hát bizony csak a rendelkező nemes szándékának és üdvös gondolatának emléke maradt meg a papíron, de özvegyi cassának semmi nyoma sincs a Vajna hagyományából.

De mégis megvolt a végrendeletnek az a jó hatása, hogy a tanárok már a 60-as években hozzá kezdtek egy tanár-özvegy-árvaik alap létesítéséhez — igaz, hogy kevesebb buzgalommal, mint az ügy életbevágó fontossága megkívánta volna.

Azt határozták, hogy az őket illető köz. és magánvizsgálati díjakat e célra helyezik el. Ugy látszik: a forrás csekélysége s családjuk jövőjének aggodalom nélküli szemlélése nem igen sarkalta őket arra, hogy a forrást felhasználják, mert 1878-ig komolyan nem láttak hozzá az intézet életbeviteléhez.

1880-ban készültek el az alapszabályok.

De az óta nemcsak a vizsgálati díjakból, hanem a szolgálatban levő tanárok ötödöves fizetés-pótlékaiból és az ujon belépők első évi fizetésének néhány %-kából is gyarapszik az intézet vagyona. Maga a főiskola a beiratási díjakat engedi át e célra. Pontos, gyümölcsöző kezelés következtében oda emelkedett az intézet vagyona, hogy az 1887-ik év végén a tőke 10483.67 frtot tett.

Az alapszabályok értelmében még senki sem vehette igénybe ezen alpból a segélyt, de már a legközelebbi évben érezni fogják az árvák ennek jótékonyágát.

Nem azért említem fel itt ezen alapítványt, mintha a mostani társadalom áldozatkészégére akarnék apellálni!

A mig az állam az adózó közönség fillérét is igénybe veszi, hogy miniszterei, hadserege, bírái, törvényhatósági tisztviselői és tanárai nyugdíjjal, özvegyeik, árváik kegydíjjal láttassanak el: addig mi csak gondoskodjunk magunkról! Nincs többé olyan adó-mentes társadalom, melynek e célra is jutna vagyonából. Eddigelé egy hálás tanítvány emlékezett meg intézetünkről. Csak azt akartam kimutatni az alapítványok történetéből, hogy a főiskola tanárai is azon alapítók categoriájába tartoznak a kik családjuk számára hozták meg áldozataikat szintén a tanügy és a főiskola érdekében.

A mint az alapítványok rendeltetése mutatja: 1666 óta minden alapító megnyugodott abban, hogy csak a tanulók személyes szükségseiről kell gondoskodni: a Bethlen-kollégium közalapja minden idők igényeinek terhet megbírja.

S most már ez a közalap lett szegény! Minden csapás ezt érte, minden idegen terhet ennek kell hordoznia s minden új szükségletet ennek fedeznie. Az összes új építkezés, felszerelés ennek terhére történt s ha a főiskola vagyonát véletlenségből, hanyagság, vagy

rosz akarat miatt kár éri: azt mind a közalap érzi meg, az alapítványok nem csonkulhatnak. Gondolták-e a kegyes alapítók csak e század közepén is, hogy a főiskola ma összes nyers jövedelmének egy nyolczadát állami adóba legyen kénytelen fizetni? Természetesen a közalap jövedelmének terhére!

Bevégzem az alapítványokról szóló, talán hosszadalmassá is vált ismertetésemet. Felmutattam a nevelés-ügy érdekében nyilvánuló áldozatkészégét egy olyan kornak, melyben az állam minden segítségével nélkül a társadalom magára volt hagyatva, sőt reformált egyházunk és iskolánk az állam részéről üldözésnek kitéve. Felkarolták tehát egyesek szabadabb és emelkedettebb lélekkel, mint az állam, nemzetök, felekezeteik, osztályuk és családjuk érdekeit s ez által teljesíték nemzeti és hazafias kötelességüket. S vajjon elmúlt-e annak szüksége, hogy ref. tanintézetekben stipendiumokról, ösztöndíjakról gondoskodjunk? Az elősorolt alapítók sok szegény, tehetséges ifjút segítettek élet-pályához; sok hanyatló család fényét ismét felderítették; osztályuk, nemzetük lankadó erejét új életre serkenték.

Lesz-e, a ki pótoja őket? A modern állam is, habár minden polgára erejét igénybe veszi s feltétlen áldozatkészéget követel: jótéteményeit, segélyt még mindig csak kiváltságosoknak osztogathatja. Hogy csak egyet említsek meg: Katonai reálsiskolákban és akadémiákban állami ösztöndíjakra, kincstári alapítványokra első sorban katonák, azután állami hivatalnokok gyermekei vétetnek fel. A nemzet többi osztálya, mely hordozza ezen intézetek terhet, magára van hagyatva.

Bizony megérik a székely fiúk, hogy nincs meg főiskolánkban a székely-katonai alap! Ha a Sárpatakiak nem alapítanak ösztöndíjt városuk, megyéjük növendékei számára: bizony az állam nem segít négy tehetséges ifjút Enyedről orvosi pályára! Alsófehérmegye hanyatló nemessége sem nélkülözhetné Jablonczayt!

A Kovács József és Jablonczay nagymérvű alapítványa több, mint 500 frt értékű Classicus könyvet juttat évenként a tanuló ifjuság kezébe. Ez által főiskolánk nemcsak a tanuló ifjuság szellemi képzésére, de a magyar irodalom terjesztésére és gyümölcsösztetésére is hathatósan befoly!

Legyen a mai nap első sorban az alapítók emlékének szentelve!

Ők hordogatták össze harmadfél század éven át azon épület köveit, melynek alapját egy nagy fejedelem tette le. Bizonyára meg voltak győződve, hogy a mit Bethlen Gábor kezdett építeni: az méltó arra, hogy betetőzésén fáradozzanak; megérdemli, hogy az idők viharai által okozott romlásait javitgassák. Anyagi áldozat, szellemi munkaerő és gondviselő örökös eddig mind arra törekedtek, hogy a Bethlen-kollégium növekedjék, izmosodjék és a külső ellenség által okozott romokból szebben és teljesebben kiemelkedjék s az alapító célja megvalósuljon: „Isten beszédének s a szabad tudományoknak“ általa alapított hajlékában.

Az ellenség támadásaitól eddig megvédtük a Bethlen-kollégiumot. Vajjon nem kezd olyan szellem felülkerekedni, mintha magunk akarnók szétszedgetni azt az épületet, melyet elődeink harmadfél század éven át építettek és konserváltak?

Láttam én, hogy az ó Róma műemlékeiből egy pápa modern izlést, de izetlen palotát kezdett építeni!

Egy fiatal, egészen a mai légkörben nerekedett magyar történetíró szavaival zárom be beszédem e részét: „Nagy történeti multtal bíró és még élettől buzgó institutiók nem áldozhatják fel létök egy jelentékeny részét még annak sem, a kinek az egész körül oly nagyok és elvéülhetetlenek az érdemei. És ha ez a conservatismus az egész politikában jogosult, sehol sem inkább az, mint egyházi téren, hol épen a folytonosság a legerősebb életető elem.“

(Marczali: II. József.)

Hát van még elmondanom: hogyan érdemelte meg a tanuló ifjuság a lefolyt tanévben az alapítók gondoskodását; hogyan felelt meg az intézet és a nemzet várakozásának s a szülők reményének?

Az év elején beiratkozott főiskolánkban:

I. a theol. akadémián	68 tanuló,
II. a gimnáziumban	321 „
III. a tanítóképzőben	44 „
IV. az elemi iskolában	271 „

Összesen . . . . . 704 tanuló.

A megelőzőben volt beírva 762 tanuló.

Ez évben kevesebb összesen 58 tanulóval.

Az elemi iskola kivételével mindenik tanszak arányosan apadott az évben.

Ezen apadásnak oka egyfelől abban van, hogy a gimnázium első osztályából részint gyenge előkészület, részint a növendékek kora miatt sokat vissza kellett utasítanunk; másfelől abban, hogy — a mint mult évi zárbeszédemben határozottan kijelentettem: nem bocsátottunk ide olyant, a ki itt „hálátlanságért kenyeret és mulatságot“ keres.

Ki is nyilváníthatom kész örömmel, hogy az ifjuság egészben szorgalom, magaviselet és munkásság tekintetében messze túlhaladta a mult évit. Tehetségtelen, pályát

tevesztett ifju most is volt, de olyan, a ki kötelességet teljesen elhanyagolja, ez éven alig találkozott.

A kényesebb izlést s magasabb várakozást nem mindenik tanuló magaviselete elégíthette ki, de ítéletesen senkit sem kellett kirekeszteni az intézetből. Önként kivált, a ki nem volt idevaló s az bizonyítja, hogy itt a jók társasága élt együtt nemes hivatását követve. „Szabadon tenyészik”, ez a büszke jelmondata egy híres református iskolának. „Ez a szabadság igen sok fatyuhajtás sarjadását, sok kinövés meghonosodását tette lehetővé” a mi iskoláinkban.

De mi pótolja még ma is hazánkban azt a szellemet, a mely iskoláinkban az idők követelményeihez alkalmazott önkormányzattal bíró ifjuság együttműködéséből fejlődik ki?

A lefolyt tanévben ifjuságunk egyletei célszerűen és sikerrel működtek; a kitűzött pályakérdésekre készült munkák tudomány szeretetről és munkakedvről tanuskodnak.

Nemzeti és társadalmi életünk fontosabb és lélekelőbb mozzanataiban az ifjuság önelhatározásából vett részt és olykor vezérszerepre érezte magát hivatva. A szellem szabadon nyilvánult, de káros kinövését és fatyuhajtását ritkán mutatta. Az érettebb ifjuság vezérelt e alatt önképzőkörök, zene, ének és olvasó egyletek a közneveltség és hazafias szellem fejlesztői voltak.

A lefolyt évben a francia és angol nyelveket, mint rendkívüli tantárgyakat 13-an hallgatták és tanulták a theol. akadémián. — A gimn. növendékei közül 18-on tanulták a francia nyelvet s állottak abból sikeres vizsgát.

Az alapítók áldozata nem ment karba; szellemök megérlelte az óhajtott gyümölcsöket ez éven is a nemzet, a haza és az egyház számára!

Iskoláinknak áldást, békét, nektek kedves ifjuság! életet és sok életörömet kívánva: az 1887/8-iki iskolai évet berekesztem.

Felhívás Nagyenyed város iparosaihoz és iparos ifjuságához.

Városunkban többször indult meg már mozgalom egy iparos ifjusági önképző és betegsegélyező egyesület alakítása érdekében, de mindig oly akadályok merültek fel, melyek ez üdvös törekvést meghiusították. Egyik akadály iparos ifjuságunk közönységében keresendő. Igaz a czéhrendszer megszűnté óta 2 évtized telt el, két hosszú évtized, az új intézmény lerombolta a régi elavult bástyákat és helyükbe újakat nem épített. Elszoktatta a társulást és rendez szokott iparos ifjuságot. Akkor mily könnyű lett volna ily egyleteket létesíteni, míg most tizszer annyi áldozatba kerül. Maradtak ugyan itt-ott fenn olyan czéhrendszerbeli társulatok, de ezek, mint valami rozsdás kardok, csak emlék gyanánt őriztetnek, de a mai kor kívánalmainak többé nem felelnek meg. Van városunkban, ha nem családomban vagy százötven iparos ifju minden társulás nélkül s magára hagyva 20 év óta, — ha a czéhrendszer megszűnté után mindjárt alakult volna egy ily egyesület, mily kiszámíthatatlan hasznára lett volna ez az iparos társadalomnak, kollegiuma lett volna az iparos ifjuságunk.

De meg is bosszulta magát ily nagy érdekekkel való keveset törődés, mert egyik fő oka lett rossz iparviszonyainknak. Később belátta kormányunk, hogy az iparos miveltésége nagy befolyással van az ipar fejlődésére, tett is e téren egy lépést az iparos tanulóok oktatására, de a második lépést azt t. i., hogy a segédek társulásra kényszerítette volna, elmulasztotta, pedig az iparos ifju miveltődéséért csak is társulás segélyével és önképzés útján fejlesztheti tovább.

Pedig ama 30—40 millió frt, melyet tőlünk a külföld évente eltesz kész ipar czikkeikért, csak úgy maradhat a miénk, ha hazánkba virágzó ipart teremtünk, ehhez pedig a legtöbb kellék egy mivelt és vagyonos iparos osztály, e nélkül nem lesz soha. Példa reá Anglia, hol a pénz és az ész arisztokratái, hol míg egyrészt államügyekkel foglalkozik, a többi rész földmívelő és állattenyésztő, a második iparos és gyáros, a harmadik hajós, kereskedő lett és ők teremteték meg Anglia világ uralmát. Ezen példa is fényesen bizonyítja, hogy az iparosnak tudomány, miveltésre nagy szüksége van kivált a mai előhaladott korban.

Sőt nagy szükség van egymás gyámolítására, kivált betekéségben egyletünk pedig első sorban ezen téren mutathatná meg üdvös voltát, mert nagy részünk távol öveitől és ha betegségbe esik nincs, a ki gondoljon rá.

Végre, ha valamelyikünk meghal, ennek tisztességes eltemetése szintén üdvös és keresztényi kötelesség.

Fel tehát ifju társim: egyesüljünk; gyűljünk össze mennél többen e zászló alá, melyen e jelszó díszlik: „Egyetértés, Testvériség és Haladás” ne maradjon el közlünk senki, ha mind ott leszünk, a zászló diadalmaszkodni fog.

Felkérjük városunk iparosait is, hogy legyenek segélyünkre. Hisz önök állnak legközelebb hozzánk, ami a mi érdekünk, azaz önök is. Osztottunk s osztozunk önökkel jó, vagy rossz sorsban, együtt sirunk, együtt vigadunk. Mi tudjuk jól, hogy önök szeretnek bennünket, de mi is szeretjük önöket. Tuljuk jól, hogy érdeklődnek, ügyeinkben támogatóink és vezéreink voltak eddig is és kérjük önöket társaink s a haza nevében ne hagyjanak magunkra e nagy munkánkban, mi ezért háládatlanok nem leszünk.

Gergely István,
iparos segéd.

Közigazgatási bizottság gyűlése.

A f. hó 11-én megtartott gyűlésen báró Kemény Kálmán főispán elnököl: s a választott tagok közül Barts nagyprépost, b. Kemény Géza, Dr. Mohay S., Zeyk D. és Szaláncz L. vettek részt. Öröndetes tudomásul vette a bizottság, hogy az Abrudbányára szervezett katonai laktanya terve elkészülvén, a honvédelmi miniszter utasítása folytán a helyszínen tárgyalás alkalmával némely kisebb eltérés iránt célszerű javaslat lesz teendő. Több rendbeli differencia merülvén fel a vízjogi kérdésekben az alispán és a kir. kulturmérnökség között, a végül, hogy a kulturmérnökség, mint szakértő, hivatásánál többre ne terjeszkedjék, — a földmívelési miniszterhez felirat küldetik. — Az adófelügyelő jelentése szerint június havában 38.645 frt 45 kr egyenes adó folyt be; hátralék 759.399 frt 61 kr. Hadmentességi díjban 49.206 frt 48 kr hátralék van.

Az árvaszéki jelentések után a kir. építészeti hivatal főnöke tett jelentést, mely szerint az utvonalakon rongálások, nevezetesebb forgalmi akadályok nem voltak, a felvállalt építkezések folyamatban vannak. — Kir. tanfelügyelő előterjeszté a közokt. miniszter azon rendeletét, hogy a „községi iskolák”-hoz választott tanítóknak képesítési okmányai a pályázókéval együtt terjesztessenek fel felülvizsgálat végett, miután a miniszter úgy tapasztalta, hogy nem mindig a legképzettebbet választják az iskolások. Jelentést tesz továbbá a balázsfalvi tanítóképző sikeres vizsgájáról, hol 34 tanuló közül 31 nyert megfelelő bizonyítványt. Kir. ügyész betérjesztvén a fogházak kimutatásait, megemlíti, hogy a június végén 177 fogolylyal zsufolt gy. f. h. b. r. h. fogház kibővítése iránt Fabiny igazságügyminiszter, személyes vizsgálat után, intézkedett. Az egészségügyi sz. l. jelentés szerint júniusban kedvező volt az egészségügyi állapot, csak a differitisz szedi áldozatait pl. Nagyenyeden 8 esetből 5, M. Kapudon 8-ból 3 volt halálos. A 4 r. t. városban 20 férfi és 20 nő halt el, — 15-tel kevesebb, mint májusban. A megyei kórházban ápolott betegek közül 28 maradt további gyógykezelés alatt.

Földmívelési miniszter előtt azon kérdés merülvén fel, hogy az usztatás és uttajozás alkalmával felmerült perek mely hatóság elé tartoznak, — ezekre a rendes bíróságot jelző illetékesnek; erre azonban közigazgatási bizottságunk kifejté, hogy békés kiegyezés folytán a vállalkozó s az egyes kisebb károsultak sok előnyt érhetnek el, mire néve a közigazgatási hatóságok, a tapasztalat szerint jó szolgálatot tettek, — a miniszter beleegyezését adá, hogy ily kiegyezés megkísértesse s csak azon esetek kerüljenek a bíróság elé, melyekben kiegyezés nem jöhetett létre. Végül az enyedi dohánytözsédésnek egy különlegességi tözséde engedélyezése végett beadott kérelmét partolta a bizottság, szivarozó és nem szivarozó tagjainak teljes egyetértésével.

VEGYES HIREK.

— Az E. M. K. E. alsófehérmegyei választmánya f. hó 17-én kedden, d. e. 10 órakor, Nagyenyeden gyűlést tart. Az örökös és alapító tagokat lapunk útján is meghívja az — elnökség.

— Dr. Jeney Elek, legszebb képzettségű ifjaink egyike, közelebb tette le kitűnő sikerrel az ügyvédi vizsgát. — megnyitotta a magyarretzében ügyvédi irodáját. Málnán ajánlatjuk derék barátunkat a jogkereső felek szíves figyelmébe.

— Odry Lehel, Solymosi Elek és Somogyi Mór folyó hó 11-én tartották meg hangversenyüket. Daczára annak, hogy a közönség az előadás napjáról későn értesült, — mégis szépen megtelt a terem. Somogyi ur Weber darabjával kezdte meg a concertet s nyugodt szép játéka, pompás technikája sürű tapsokra ragadta a közönséget, mely később mind teljesebb elismeréssel adózott a művésznek. Odry ur énekét eléggé dicseréni nem lehet; művészetének hire rég meg van állapítva. Hamlet borsalát s az „Alarczos bál” egy pompás ariáját, végül Hubai-éle népdalokat énekel, — zajos tetszést keltve. Solymosi, a mi kedves művésznök Coppeától „Hajótörést” szavalt, majd a „Melania” keringőt és tréfás dalokat énekel, meg toldván újabb, meg újabb notákkal. Solymosiné e kedves fiatal asszony volt a negyedik szécselő, — s a közönség szívesen tapsolta. A művész-társaság másnap Gyulafehérvárra utazott.

— Az arafás vidékünkön mindennél javában foly. Enyéd csendes utcái is megélelnék este este kelve a munkáról hazatérő munkások portok melábus danájától. — Az eredménytel a gazdák általában meg vannak elégedve, mert a termés holdenként átlag 20 kalangyára tehető, a szem szépen fejlett, a kővék súlyosak s így eresztokek is lesznek. Az időjárás is nagyon kedvezett az aratási munkának, mert nagy hőség nem sanyargatta a munkásokat s az egész idő alatt nem esett.

— A roncsoló toroklónak Nagyenyeden újabb esete a közelebbi napokban nem mutatkozott. A legközelebbi álgózat a kedves kis Boez Margit volt, kinek hírtelen elhunyt a fájdalom sújtotta család iránt a legszélesebb körökben a legélelkebb részvétet keltett s a gyermekes szülőket rémülettel töltötte el.

— Köztisztaság. A városi hatóság az alispáni hivatal felhívása folytán érlyes intézkedéseket tesz a lakások udvarok, utcák, köztetek s közutak alapos kitakarítása érdekében, melyek bizonyára a községzségségi állapot lényeges javítását fogják eredményezni. Helyesen! Azon gondatlanok és hanyagok, kik annyi intés és figyelmeztetés daczára sem átalják az udvaraikon felhalmozódott rondság által híznapjuk s türelmes szomszédaiok levegőjét s ez által egészségét mogrontani, megérdemlik, hogy e belü büneikért szigorú büntetéssel lakoljanak.

— A magyar államvasutak Kolozsvár városi menetjegy iródája ért-sit, hogy folyó jul. hó 28-án a Kolozsvár—brassói, Gyéres—tordai, Kecser—marosvásárhelyi, Tóvis—gyulafehérvári és a Kiskapus—nagysebzeni vonalok összes állomásain Budapestre 50% al mérsékelt 14 napig érvényes menetjegyek fognak kiadni. A kiadott jegyek a visszautazásnál (a személy és gyorsvonat közötti árkülömből ráfizetése mellett) gyorsvonatra is érvényesek lesznek.

— Az adózó közönség figyelmébe. Nagyenyed város adóhivatala egy az általa kibocsátott hirdetményben figyelmzetteti mindazon egyéneket, kik hadmentességi díjat fizetni kötelesek, hogy az 1888-ik évi díjkiróvasukat, — mely a városi adóhivatal hivatalos helyiségében, a hivatalos órák alatt folyó hó 12-től 20-ig 8 napi közzemlére ki van téve. — tekintsek be, és a netaláni sérelmeik elleni folyamodványaikat a fenn kitett határidőtől számított 15 nap alatt, annyival is inkább adjak be a helyi m. királyi adófelügyelő urhoz, mert a később beadott folyamodványok tekintetbe nem fognak vétetni.

— Az E. M. K. E. Aurórája. Ilyen czim alatt sorsjátékot rendez az E. M. K. E. — A sorsjáték főnyereménye Thán Mór híres festőnek „Auróra” című képe, mely képek értéke 2000 frt. Auróra életnagyságban van a képen ábrázolva, kis geniuszoktól környezve, kik a derengő világosság felő rózsákat szórnak. Második nyeremény Sárdy István festőművész torozóki ajándékba készített ábrázoló képe. A harmadik nyeremény Karvalynak „Elszakadt a hur” cz. quere festménye, melyet olvasóink az „Ország Világ” m. évi folyamából már ismernek. E három eredeti festményt az illető művészeknél ajándékba kapta az egyesület. A képek díszes keretbe vannak foglalva. Ezeken kívül van még 9 melléknyeremény, jól sikerült fényképei az Aurórának, melyeket a Ducky fiúvek műtermében készítettett az egyesület s darabjának értéke 3 frt. E kiválóan becses nyeremény-tárgyakkal szemben a sorsjegyek ára mérsékeltén 1 frtban van megállapítva. A sorsjegyeket díszesen állította ki az E. M. K. E. Szines Alapnyomásban az E. M. K. E. betűi s a sorsjegygyen jobbra az „Auróra”-nak miniatúr képe vannak elhelyezve. A sorsjegyeket az E. M. K. E. választmányai és körői árusítják. — Alsófehérmegyében: Nagyenyeden Török Bertalan és Kovács Ferenczöl Alvinczen Telley Józsefnél, Balázsfalván Balogh Jánosnál, M. Igeben Kóbfő Miklósnál, Marosújvárt Juchó Ferenczöl Fugadon Szalánczi Lőrinczöl, Verespatakon Apóstol Alajosnál, Vizaknán Timár Károlynál, Gyulafehérvárt Novák Ferenczöl lehet kapni ilyen sorsjegyeket.

— A m. kir. zene- és színművészeti akadémia színészeti (drámai és operai) osztályainak következő 1888—89-iki tanfolyamára f. évi szeptember hó 3. 4. 5. napjain lehet beiratkozni. A jelentkezőktől meghívánjuk, hogy vagy szülőik, esetleg gyámjaik kíséretében jelentkezzenek, vagy ezek beleegyezését hozzák magokkal. Iljukat 18, leányokat 15 éven alól, a szabályok értelmében nem vehetünk fel. Ez életkor betöltését hiteles okirattal kell igazolni. A felveendőktől annyi miveltéséről és iskolai képzettségéről való bizonyítványt kívánunk, mennyi ily koru mivelt ifjuktól megvárható, de legkivált a magyar nyelvtan alapos ismeretét. A beiratkozótól 1 frt beiratási díjat tartoznak fizetni. A beiratást követő napokon, szeptember 10-én délelőtt operai-déltán drámai felvételi vizsgálatnak vetetnek alá, mely a drámánál szavaltat — az operánál énekpróbából áll. A felvételre alkalmasoknak talalt jelentkezők 5 frt felvételi díjat fizetnek. Az évi tandíj ezen kívül a drámai osztályokban 30 frt, az operai osztályokban, a nagym. vallás. közsök. miniszterium 20747—1888. számú rendelete alapján, 70 frt. Ennyit kívánunk egyelőre tájékoztatásul közölni. A felvételi szabályok teljes szövegét még a szünidők folyamán közzéteszük, de benne foglaltatnak azok érvényünk és alapszabályainkban is, melyeket kívánatra bárkinek szívesen megküld a titkári hivatal. A tudakozó levelekhez 3 kros postabélyeg melléklendő. — Budapest. 1888. június hó 15-én. — A z i g a z g a t ó s á g.

— Megjelent „Az erdélyi ev. ref. Egyházkerület törvényei és szabályrendeletei tárának” első köteté hivatalos kiadásban. Ára 45 kr.

— Mindenkinék, ki a tisztaságot szereti. A „Zacherliu” legkitűnőbb szer minden rovarirtó szerek közt, hatása kipróbált, egyedül biztos a rovarok s ezek petéinek gyors és gyökeres kiirtására. Kiválólag ajánlható lakás, konyha, istálló, kert, szobanövények s madárkializókák tisztítására s ezért nem nélkülözhetik a szállodák, vendéglők, gazdaságok, szörmeárusok, szöcsök s egyáltalán senki, ki a tisztaságra s egészségre valamit tart. Az igazi „Zacherliu” üveg védjeggyel s J. Zacherli aláírással van ellátva s jól megkülönböztetendő a közönséges rovarirtó poroktól, melyeket csomagolatlanul mérnek ki, dobozban, utanzott üvegben, vagy másnemű csomagolásban árusítanak. — A bevásárlásnál tehát határozottan „Zacherliu”-t kell kérni, ügyelni kell a J. Zacherli aláírására s a csalásra számított utanzatokat utasítsa vissza. Egyebekben utalunk lapunk mai számának idevonatkozó hirdetésére.

— Nyilvános számadás. A „n-e-g-y-e-d-i-d-a-l-k-ö-r” folyó évi jun. 24-én tartott nyári mulatsága alkalmával az összes bevétel 144 frt 70 kr, az összes kiadás 68 frt 4 kr volt, a tiszta jövedelem tehát 76 frt 66 kr-ra rugott. Felülizettek: Miksa Miklós 40 kr, Bodola Lajos 50 kr, Nadori Vilmos 40 kr, Kanabé Ferencz százados 40 kr, Müller Mihály ügyvéd 1 frt 40 kr, Orgonás Zsigmond örnagy 60 kr, V. J. 1 frt 20 kr, Munkácsi Zsigmond, 1 frt 40 kr, Mórnyi István 40 kr, Szilágyi Gyula 40 kr, Korbuly Bálint 1 frt 70 kr, Harmath Miklós 60 kr, Hinléder Guidó 40 kr, Tóth Miklós 80 kr, mélt. Zeyk Dániel 40 kr, Lázár Károly 60 kr, ifj. Winkler János 50 kr, Török Bertalan 40 kr, Henzeli József 40 kr, Sebesi Zsigmond 40 kr. Fogadják a melyen tisztelt felülizetők az egytel hálás köszönetét. Nagyenyed, 1888. július 11. Bartha Zsigmond, egytel pénztáros.

— Nyilvános számolás. Az alvinezi önkéntes tüzoltó-egyleti tagok folyó évi és hó 1-én nyári mulatságot rendezett a helybeli sétányon az egyenruházat alapjára, mely alkalommal összes bevétel volt 62 frt 60 kr. Kiadás 21 frt 19 kr. Tiszta jövedelem 41 frt 41 kr. Felülfizettek: Telek József 2 frt 60 kr. Deák György, Kendei Lajos 70—70 kr. Batta Bertalan, Szöcs Imre, Ekhárd Antal 60—60 kr. N. N. 50 kr. Kristó János 40 kr. Zsigmond Ferencz, Izra el, N. N., Kovács Dániel ifj. Kovács Károly, Bardecz Károly, Papp Mihály, Útő János, Kiss Károly, Barabás Adolf, Butyka Endre, Kovács Elek, N. N. 30—30 kr. Heltoer Frigyes, Csukorberger Jakab, Ohniz János, Sonda István, Pálffy Jánosné, Bíró Szilárd, Leiszer Mihály 20—20 kr. Kászoni József, Papp József, Tischer Márton, Apáthi Miklós 10—10 kr. Ugy a m. t. felülfizetők, mint nagyérdemű megjelenők szíves pártolásukért, az ö. t. egyleti tagok nevében köszönetemet nyilvánítom. — Alvinez, 1888. július 12-én. A rendezőség megbízásából Bardecz Samu, r. bizottsági tag.

CSARNOK.

Az alchymista.

Antonio Grazzini beszélye.
Olaszból: Szöcs Géza.
(Folytatás és vége.)

Nem látta meg senki, sem a mikor jött, sem a mikor ment. Hazáért, kamrájába rejtette a szekrényt, aztán átöltözött. A holtestet pedig a pinczébe vitte, ott egy ölnyi hosszú meglehetősen mély üreget ásott s oda eltemette, a földet eltaposta rajta, behintette hamuval, úgy, hogy nyoma sem látszott az ásásnak. A szekrényből kirázta a szépen csengő sárga aranyokat (lehetett vagy hatezer drb) gondosan bezárta iróasztala fiókjába s aztán a szekrényt tűzbe dobta s porrá égette. Mikor pitymallott, már mind ezzel készen volt s lefeküdt. Másnap este ébredt fel csak s kiment a piacra, hogy hallja, mit mondanak az emberek Guiglelmo eltűnéséről.

Arról pedig még nem tudtak semmit, csak másod, harmadnap kezdtek észrevenni, hogy az uzsorás sehol sincs. Betörték az ajtaját, ott sem volt senki. A talált kincseket lefoglalták az államkincstár javára; kevés számú barátai kutattak utána még egy ideig, hasztalanul; a rendőrség is nyomozott, de szintén hiába s végre mindenki elfeledte az esetet, a mint az rendesen történik.

Fazio pedig a legnagyobb esendben élt, senki sem gondolt arra, hogy őt gyanúsítsa. Neje már régebb idő óta visszatért a gyermekekkel. Fazio egy szót sem szólt nekik arról az éjszakáról.

Mikor aztán a Guiglelmo eltűnése egészen letűnt a napirendről, terjeszteni kezdte az alchymista a hírt, hogy végre sikerült nagy mennyiségű, ezüstöt előállítani és így Franciaországba megy, hogy ott beváltsa aranyért. A legtöbb ember nagyot nevetett rajta s azt gondolta, hogy Fazio javithatatlan bolond.

Barátai és rokonai azt tanácsolták neki, hogy váltsa be itthon az ezüstöt ne utazzon azért külföldre, de ő nem tágitott tervétől, miudenkép Párizsba akart menni, mert azt mondta, ott sokkal többet kap majd ezüstjeért. A neje is egyre kérte, hogy maradjon otthon s ne tegye hóbort-jával szerencsétlenül családját. Itt hagysz két neveletlen gyermekkel — mondá neki — elköltöd azt a kevés pénzecsét is, a mi még megmaradt; az ezüstöd pedig ép olyan használhatatlan lesz, mint az eddigi; átkozott legyen az egész alchymia! Mindennap sirt az asszony és kérte Faziót, hogy ne hagyja el. Végre nem tudván szemrehányásait kiállani, bevallotta neki Fazio, hogy mint jutott hozzá a Guiglelmo pénze s megmutatta neki a csillogó aranyokat.

Az asszony rendkívül örvendett s most már a legnagyobb készséggel egyezett bele, hogy férje Franciaországba utazzék. — Fazio tehát 3 zsákcocsa aranyat s s egy csomó zsák olmot hajóra szállíttatott, elvitörözött Marseillebe, ott kikötött s tovább utazott aranyával Lyonba, beváltotta ott pénzét utalványokra a Lafrauchi és Gvalandi

bankháznál, a mely a pisai bankárokkal összeköttetésben volt, egy darabig Lyonban maradt, majd visszautazott Pisába, elbeszélve minden ismerőjének és barátjának, hogy ezüstje az utolsó darabig bevált. Az egész város csodálkozott az eseten s kezdtek Faziót, mint ezüst csináló tudóst, rendkívül tisztelni. Ő pedig csinos házat és birtokot vásárolt s jó módban és meglegedetten élt családjával.

Felesége, Pippa, egy távoli szegény nőrokonat vette maga mellé, hogy a háztartásra felügyeljen. Ennek volt egy tizenhét éves csodaszép leánya, Magdaléna. A sors, a mely irigye minden jöletnek es meglegedésnek, úgy akarta, hogy Fazio halálosan beleszeressen ebbe a leányba. A leány örömet elfogadta a kissé idős, de nagyon bőkezű Fazio udvarlását, a ki napról-napra szenvedélyesebben szerette. Ezt nagyon hamar észrevette Pippa s egyszer, mikor Fazio nem volt otthon, elkergette Magdalénát a háztól s anyjával együtt. Ezért aztán mikor haza érkezett a férje, folytonos civódások voltak a háznál s annyira ment a dolog, hogy Fazio egy szép reggel ott hagyta Pippát s elment telkeresni Magdalénát, a kire nagyon hamar ráakadt s a kivel a legnagyobb boldogsággal élt egy pár hónapig. Pippa ezalatt egyre küldözte a leveleket férjének, a melyek tele voltak atkozódásokkal, tenyegetésekkel; Fazio mindezekre egy szót sem válaszolt; talán el sem olvasta őket. Erre a bosszu, düh és féltékenység a végsőre vezette Pippát: feljelentette a férjét a bíróságnál, hogy ő rabolta ki Guiglelmot. Eleinte nem akartak hinni neki s azt gondolták, hogy megbolondult a szegény asszony; vegre aztán bizottságot küldtek ki, a melynek megmutatta Pippa, hogy hol van Guiglelmo elásva. Felastak a megjelölt helyet s csakugyan ott lelték a felosztásnak indult hullait. Azonnal keresni kezdtek Faziót s épen kedvesével együtt volt, mikor a esendörök meglepték. A vallatásnál eleinte tagadott mindent, de mikor nejét szembevitették vele, megsemmisítve vallotta be, hogy a vad igaz s szörőrszóra elmondta az egész esetet. S csakugyan jól gondolkozott azon az éjszakán: a birák meg voltak győződve róla, hogy ő gyilkolta meg Guiglelmot; hiába esküdzött Fazio, hogy nem ő gyilkolta meg s hiában igyekezett a már megtört és mindent bánó szerencsétlen asszony is könyöröltre indítani őket: a birák halálra ítélték Faziót. Birtokát az állam számára kobozták el s Pippa a gyermekekkel visszatért a régi kis házba. Egy hét múlva óriási közönség nézte szerencsétlen Fazio kivégzetését.

Mindenki sajnálta őt, gyalázta és átkozta istentelen feleségét, a ki férjét a bitóra juttatta.

A megtört asszony pedig elájult, mikor a szörnyű hírt megvitték neki. Ő nagyon szerette Faziót s a féltékenység vitte arra, hogy elárulja őt. Félig örülten, kézen fogta két kicsiny gyermekét s a vesztőhely felé indult. A ki csak vele találkozott, szitkokat kiáltott feléje. Ő pedig felrohant a gyászos emelvényre, átölelte az ott heverő véres halottat s elborítá csókjaival és könnyeivel. Erre valaki oda szólt neki a tömeg közül: minek csókolód és siratod azt, a kit magad ölettel meg? ez csak komédiázás! Erre az asszony rákiáltott a két kis gyermekre: csókoljátok meg szerencsétlen atyjaitokat! s aztán előrán-tott egy éles kőst, leszúrta vele a két kis ártatlan angyal-arcu gyermeket s aztán saját szívébe döfte a gyilkot. Most már mindenki látta, hogy Pippa nem volt rossz asszony, csak szerencsétlen; az egész város sirt s egy festő gyönyörű képen örökíté meg a megrázó jelenetet: mint öleli át az öngyilkos anya a befejezett apát s mint lekszik egymás mellett a két gyönyörű szöke fiúcska, a kinek holttestét közrészvét mellett temették el a pisaiak a „Shiesa di Santa Catharina” nevű díszes székes egyház sírboltjába.

Felelős szerkesztőség:
DR. MAGYARI KAROLY
SZILAGYI FARKAS TORÓK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS.

Sz. 2432—1888.

tkvi.

Árverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy

a kir. kincsar végrehajtó 2309 frt 56 1/2 kr tőke, ennek az esedékességétől járó 6% kamata 8 frt 80 kr követelésének kielégítése végett Kiss Károly által tett utóajánlata alapján Inze Sándor végrehajtást szenvedőnek a Benedeki I. rész 19. számú telekjegykönyvben A+ 1—9. rendsz. alatt foglalt fekvéségei a kir. kincstárnak zálogvisszaváltási joga érintetlen hagyásával 737 frt megállapított kikiáltási árban Benedek község előljárási helyiségében

1888. évi augusztus hó 4-ik napján délelőtt 10 órakor tartandó nyilvános árverésen kikiáltási áról is eladottnak.

Venni szándékozók kötelesek a kikiáltási ár 10%-át készpénzben, vagy pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított, óvadékképesnek nyilvánított értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni.

A vételár pedig vásárló az árverés jogerőre jutása után 2 egyenlő részben 30 és 60 nap alatt köteles a feltételekben megnevezett kir. adó, mint letéti hivatalhoz lefizetni.

Különb. az árverés megállapított feltételei alóliírt tkönyvi hatóságnál a hivatalos órák alatt és Benedek község előljárási helyiségében megtekinthetők.

A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóságtól.

Nagyenyeden, 1888. május 14.

Sz. 106—1888.

végreh.

Árverési hirdetmény.

Alóliírt kir. bir. végrehajtó ezenel közhírré teszi, miszerint a Nagyenyedi kir. járásbírósnak 1888. évi 1041—1888. számú végrehajtást elrendelő és a marosújvári kir. járásbírósnak 1887 évi 648. sz. kiküldő végzése folytán Korbulj Bálint végrehajtató részére sz.-benedeki Sédor Rozsó és neje hagyatéka végrehajtást szenvedő ellen 170 frt 4 kr tőke s járuléka iránt kielégítés képpen bíróság lefoglalt és 600 frtra becsült ingóságokra a marosújvári kir. járásbírósnak 1888. évi 814. sz. végzésével 170 frt 4 kr tőke, ennek 1887. évi szeptember hó 6-ik napjától járó 6% kamatai óvási, 1/3 váltódj s eddig összesen 43 frt 93 krban megállapított költségek iránt a további kielégítési végrehajtást elrendeltetvén. Ennek folytán az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében felperesi végrehajtató képviselő írásbeli jelentkezésre a 87—1888. számú végrehajtási jegyzőkönyv alapján végrehajtató, foglaltaték s felülfoglaltaték javára is, a mennyiben ezek is árverési jogot nyertek volna, tekintettel az idézett t.-cz. 103. §-ára, az árverésnek Sz.-Benedeken végrehajtást szenvedő lakásán leendő megtartására határnapul

1888. évi július hó 31-ik napjának délelőtti 10 órája kitűztetik, a mikor a bíróság lefoglalt 2 drb pejszörű paripa és 1 drb fűderes kocsi a legtöbbet ígérőnek, az idézett t.-cz. 108. §-ában megállapított feltételek mellett, készpénzért, szükség esetén a beesáron alól is el fognak adni. Egyszersmind felhivatnak mindazok, kik az elárvereztetni rendelt ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, hogy elsőbbségi igénytelésüket a felhozott t.-cz. 111. és 112. §-ai értelmében az árverés kezdetéig alóliírt kiküldött végrehajtónál vagy írásban beadni, avagy szóval bejelenteni tartoznak, különben a későbbben beadott igények a törvényes eljárást akadályozni nem fogják.

Kelt Marosújvárt, 1888. évi július 5.

Papp kir. bir. végrehajtó.

Sz. 107—1888.

végreh.

Árverési hirdetmény.

Alóliírt kir. bir. végrehajtó ezenel közhírré teszi: miszerint a bécsi és kir. járásbírósnak 1888. évi 25678. számú végrehajtást elrendelő és a marosújvári kir. járásbírósnak 1888. évi 521. sz. kiküldő végzése folytán bécsi Philip Grossman végrehajtató részére m.-cseszvei Párai V. Elek végrehajtást szenvedő ellen 424 frt 46 o. é. tőke s járuléka iránt kielégítés képpen bíróság lefoglalt és 1015 frtra becsült ingóságokra a marosújvári kir. járásbírósnak 1888. évi 690. számú végzésével 424 frt 46 kr tőke, ennek 1887. évi február hó 15-ik napjától járó 5% kamatai óvási, 1/3 váltódj s eddig összesen 50 frt 94 krban megállapított költségek iránt a további kielégítési végrehajtást elrendeltetvén. Ennek folytán az 1881. év LX. t.-cz. 102. §-a értelmében felperesi végrehajtási jvk. alapján írásbeli jelentkezésre a 69—1888. számú végrehajtási jvk. alapján végrehajtó s felülfoglaltaték javára is, a mennyiben ezek is árverési jogot nyertek volna, tekintettel az idézett törvényezikk 103. §-ára, az árverésnek M.-Cseszveán a körjegyző lakásán leendő megtartására határnapul

1888. évi július hó 30-ik napjának délelőtti 10 órája kitűztetik, a mikor a bíróság lefoglalt 14 drb szarvas marha, 3 drb csikó a legtöbbet ígérőnek, az idézett törvényezikk 108. §-ában megállapított feltételek mellett, készpénzért, szükség esetén a beesáron alól is el fognak adni. Egyszersmind felhivatnak mindazok, kik az elárvereztetni rendelt ingóságok vételárából a végrehajtató követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, hogy elsőbbségi igénytelésüket a felhozott törvényezikk 111. és 112. §-ai értelmében az árverés kezdetéig alóliírt kiküldött végrehajtónál írásban vagy szóval bejelenteni el ne mulasztják, különben a későbbben beadott igények a törvényes eljárást akadályozni nem fogják.

Kelt Marosújvárt, 1888. évi július 5.

Papp, kir. bir. végrehajtó.

"Zacherlin"

csak eredeti üvegekben kapható a valódi,

azért figyelem a vevésnél!

Minden másféle utánzott és félrevezetés.

RAKTÁRAK:

N.-Enyeden: Winkler János urnál.	Gy.-Fehérvárt: Fröhlich Gyula gy.sz. ur
Balászfalván: Schieszl Károly gyógsz. ur	Mahler Ignacz
" Sinberger Salamon "	Nagy József
" Hevitskovits Lipót "	Mihelyes Zsigmond "
Verespatakon: Moldován Lajos "	Jakabfy Albert "

A raktároknál az „eredeti Zacherlin Perzsa” falragaszok vannak kifüggesztve. 2—3

Szabadalm. szeges gőzcséplőgépek

GROSSMANN és RAUSCHENBACH-tól

BUDAPESTEN.

Tudósítást gyártmányaink könnyű hajtása, esékély fűtőanyag fogyasztása, igen nagy munkaképessége, a szemek kintű tisztítása és osztályozása, valamint erős szerkezete tekintetében

ÖSSZES

eddig számos vevőink nyújtanak, kiknek névjegyzőke a t. gazda urak rendelkezésére áll.

GROSSMANN és RAUSCHENBACH

első magyar gazdasági gépgyára, Budapest, külső váci-út 7. sz.

5—5